

Socialministeren (Nathalie Lind): Jeg skal ikke gå ind i nogen lang diskussion med ordføreren for socialdemokratiet, men jeg synes, der blev stillet nogle paralleller op, som ikke var rigtige.

Der blev talt om — og det gør man også i forelæggelsestalen — at socialdemokratiet allerede i foråret 1969, da vi vedtog børnetilskudsloven, havde ønsket denne ændret.

Jeg har her betænkningen fra udvalget, og deri står det ganske klart, at det, som socialdemokratiet foreslår, er, at der på grund af de skattemæssige omlægninger — det drejer sig altså om spørgsmålet om, hvorvidt der ydes tilstrækkelig kompensation for de ændrede beskatningsforhold — sker en forhøjelse af det ekstra børnetilskud til enlige forsørgere med 100 kr., og jeg kan også henvise til, idet jeg tillader mig at citere behandlingen her i folketinget den 18. marts 1969 — Folketingstidende 1968-69, sp. 4816 — at jeg udtrykkelig bemærker, således som jeg også gjorde i dag, at der kunne være tale om en forskel på 1-2 kr. månedlig, men at vi — og det er jo det afgørende i denne forbindelse — på samme tid som vi ændrede børnetilskudsloven, vedtog ændringer i forsørgsloven, hvorved der blev stillet øgede bevillinger til rådighed for mødrehjælpen. Bl. a. fik vi jo netop i forsørgsloven indført bestemmelser om, at den enlige forsørger, mand som kvinde, skulle kunne få en meget mere effektiv hjælp end hidtil, og det er på den baggrund, jeg vil sige, at det ikke er rigtigt, at socialdemokratiet før har stillet forslag om en almindelig forhøjelse af børnetilskuddene. Det var ikke det, der var tale om, da vi behandlede loven; det var kun den skattemæssige kompensation. Og så skal jeg i øvrigt blot gentage, at børnetilskuddene jo er pristalsreguleret nu, og at de, som jeg nævnte det i mit første indlæg, er ca. 14-15 pct. højere end i 1969.

Ordføreren for forslagsstillerne (Evald Kristensen): Jeg vil gerne sige til ministeren, at jeg er da helt klar over, at der finder en pristalsregulering sted. Men det er heller

ikke ministeren ubekendt, at vareafgifter og skatter er trukket ud af pristallet, og det vil sige, at der i hvert fald bliver tale om en merbeskatning. Af den fremstilling, socialministeren her gav af vort ændringsforslag, fremgår det, at ministeren i udvalget sagde, at det stort set gav kompensation for forhøjelsen af skatterne. Men det, jeg har påvist senere, er, at der har fundet en kraftig prisstigning sted, og det er den, der nu motiverer, at vi går et skridt videre som foreslået her. Ellers anerkender jeg socialministerens redbonhed netop m. h. t., hvad der stod i udvalgsbetænkningen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslaget til folketingsbeslutnings overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om børne- og ungdomsforsorg. (Om særlige ledelsesformer) [af Sigsgaard og Kjær Rasmussen].

(Lovforslaget (nr. 142) findes i tillæg A. sp. 2757, fremsættelsen i tidenden sp. 3963).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Socialministeren (Nathalie Lind): Af de bemærkninger, som fra forslagsstillerne side ledsager det foreliggende lovforslag, kunne man få det indtryk, at børne- og ungdomsforsorgens centrale myndigheder, altså ministeriet og direktoratet, efter gældende lov nærmest var nødt til at spænde ben for demokratiseringsbestrebelse in-

[Socialministeren.]

den for ledelsen af børne- og ungdomsforsorgens institutioner.

Jeg har taget dette frem, fordi jeg gerne vil sige, at det er ikke noget rigtigt indtryk, og jeg vil nævne, hvordan sagen stiller sig inden for de forskellige institutionstyper, som forslaget berører.

Der nævnes rådgivningscentrene, og for deres vedkommende er det allerede i dag sådan, at arbejdsformen her i meget høj grad er præget af teamwork, altså er udpræget kollektivt opbygget, og der er da heller ikke fra centermedarbejderne eller fra anden side fremsat ønsker i retning af yderligere demokratisering af ledelsen.

Den næste gruppe, der nævnes, er børne- og ungdomshjemmene, og dér er der for nylig sket væsentlige skridt i den af forslagsstillerne ønskede retning. Jeg tænker på de to cirkulærer, begge af 7. december 1969, hvori direktoratet efter bemyndigelse fra ministeriet har fastsat regler om henholdsvis medarbejderråd og elevindflydelse ved disse institutioner. Medarbejderrådene omfatter så at sige samtlige de ansatte medarbejdere, således også aspiranter og vikarer, og rådene har fået tillagt en væsentlig indflydelse på såvel de økonomiske som de pædagogiske anliggender.

Også eleverne har ved disse nye regler fået en vis indflydelse på disse institutioners drift. På alle børne- og ungdomshjemmene afholdes der elevmøder, og på de institutioner, hvor man mener der er mulighed herfor, hvor det egner sig, kan der tillige vælges elevråd. Der er her sikret eleverne en vis indflydelse, men naturligt nok varierer den en del fra institution til institution.

Endvidere vil jeg gerne understrege, at disse regler om, at medarbejdere og elever medvirker ved hjemmenes drift, ikke er udtryk for nogen radikal nydannelse; det er en videreførelse af et samarbejde, som allerede har været i gang et stykke tid. Omvendt må jeg sige, at da reglerne først er trådt i kraft for nylig, kan jeg endnu ikke sige noget om resultaterne af disse nye regler. Men jeg kan oplyse, at ved en række af disse hjem er der sket en yderligere demokratisering af selve ledelsesfunktionen, således at ansvaret for hjemmets ledelse går på skift mellem forstanderen og et par af de

andre medarbejdere, f. eks. overlæreren og socialrådgiveren.

Den udvikling ved børne- og ungdomshjemmene, som således er i gang, er også nok en medvirkende årsag til, at der mig bekendt ikke fra disse hjemms medarbejders eller deres organisationers side er udtrykt ønske om at få fastsat regler om kollektiv ledelse.

Tilbage er så den tredje gruppe institutioner, børne- og ungdomsforsorgens daginstitutioner, og det er jo inden for dette område, der mest har været talt om kollektive ledelsesformer; jeg tror måske også, at det navnlig er disse institutioner, som har været i forslagsstillerens tanker, altså vore vuggestuer, børnehaver, fritidshjem og ungdomsklubber. Og jeg kan — når spørgsmålet nu rejses af forslagsstillerne — sige, at der både i ministeriet og i direktoratet er en åbenhed over for tanken om nye ledelsesformer på disse institutioner. Spørgsmålet har allerede for nogen tid siden været drøftet i børne- og ungdomsforsorgens pædagogiske og økonomiske nævn, og fra børne- og ungdomsforsorgens personaleforbunds side er der for ganske nylig kommet et forslag til direktoratet vedrørende kollektive ledelsesformer. Man vil nu i de to nævn drøfte disse forslag, og derefter vil der komme en indstilling til ministeriet. Jeg er ikke bekendt med, hvad forslagen nærmere går ud på, og følgelig kan jeg heller ikke sige, hvad der kommer ud af initiativet, men en positiv indstilling over for tanken om at prøve nye veje i ledelsen af disse institutioner er til stede.

I øvrigt er det jo som bekendt også sådan, at nogle få institutioner allerede nu ledes kollektivt. Inden for den enkelte institution kan arbejdet i vidt omfang fordeles, som man kan blive enig om, det er den gældende lov ikke til hinder for, men den kræver blot, at der udadtil er en person, som har ansvaret for institutionens ledelse. Det ligger derfor efter min opfattelse sådan, at den nuværende lov ikke er til hinder for, at der iværksættes — hvis man er enig om det — eksperimenter med hensyn til ledelsesformer. Der kan være nogle praktiske problemer vedrørende aflønning f. eks., men vi vil godt fra ministeriets side være med til at finde en rimelig løsning på dem.

Jeg kan derfor samle op, hvad jeg her har

[Socialministeren.]

sagt: at da spørgsmålet om kollektive ledelsesformer for rådgivningscentrenes og børne- og ungdomshjemmenes vedkommende ikke for tiden synes at være aktuelt, og da på den anden side problemerne vedrørende daginstitutionerne, hvis der er ønske om det fra de enkelte institutioners og bestyrelseres side, nok kan løses under den gældende lov om børne- og ungdomsforsorg, så finder jeg ikke anledning til nu at foretage ændringer i loven.

Og lad mig så til sidst blot føje til, at vi jo om et par år skal til en gennemgribende revision af børne- og ungdomsforsorgsloven i forbindelse med gennemførelsen af socialreformene, og til den tid vil det så være rimeligt at se på spørgsmålet i lyset af de erfaringer, der måtte blive gjort på dette område i den mellemliggende tid.

Albertsen: Jeg har forstået, at baggrunden for lovforslaget er en konkret sag. Man har i en børneinstitution ønsket etablering af en kollektiv ledelse, men der blev så truet med, at man ikke kunne få tilskud; direktoratet ville ikke acceptere en sådan kollektiv ledelse. Det er det, der efter bemærkningerne og forelæggelsestalen at dømme er baggrunden.

Hvis dette er tilfældet, så kan jeg ikke rigtig forstå den holdning, som socialministeren nu har givet udtryk for ved sin vurdering af disse ting her. Må jeg have lov at sige i al ubeskedenhed, at jeg har bidraget til, at vi har fået etableret medarbejderråd, elevråd, og jeg skal gerne ved denne lejlighed gentage, at min linje med henblik på fuldendelsen af dette kompleks af regler, er, at vi også får etableret forældreråd, som bliver placeret på en sådan måde, at de virkelig kan få medindflydelse og få en rimelig andel i ledelsen af de pågældende institutioner; det skal jeg da gerne minde om ved denne lejlighed, idet jeg ved, at de cirkulærer, der er kommet om henholdsvis elevrådene og medarbejderrådene, rundt omkring er blevet modtaget i den rette ånd og mange steder allerede har givet anledning til et mere frugtbart samarbejde.

Men om det konkrete, at man skulle have lov til, hvor der er muligheder for det, hvor der er interesse for det, og hvor der er behov for det, at eksperimenterer med en kollektiv

ledelse inden for institutioner af den ene eller anden art, vil jeg sige, at jeg synes, det måtte være noget, man kunne ordne med smidighed og i forståelse, navnlig når man har det sigte, som ministeren har — hvorvidt man har det samme sigte i direktoratet for børneforsorgen, kan jeg sætte spørgsmålstegn ved — men hvis man har det sigte, kan jeg ikke rigtig forstå, at man overhovedet vil afvise forslag i den her nævnte retning. Derfor må jeg mene, at det var noget, der kunne ordnes rent praktisk fra direktoratets side, og hvis direktoratet ikke kan finde ud af det, så må jeg forstå det sådan, at ministeren vil være åben for at inspirere direktoratet dertil.

Jeg synes, det er helt i orden, at man har fået lejlighed til at udveksle disse bemærkninger på grundlag af forslaget, men hvis man skulle se på problematikken inden for børneforsorgen i det hele taget, så var der adskillige andre forhold, der vel nok i højere grad kunne motivere, at vi fik en lovrevision. Det er selvfølgelig, som nævnt af ministeren, rigtigt, at vi kan regne med at få en revision som en konsekvens af socialreformen, men spørgsmålet er, om ikke det var ønskeligt — og det vil jeg da gerne henstille til ministeren — at fremme en sådan revision, ikke alene fordi vi har brug for en ændring af strukturen inden for børneforsorgen — det får vi jo i forbindelse med socialreformen, men det skal jo omsættes i konkrete lovforslag — men problemet inden for børneforsorgen er underbemandingen på de enkelte institutioner, der medfører en tendens til, at institutionerne ikke vil påtage sig de opgaver, som i øjeblikket er lagt op til dem; det er et spørgsmål om manglende bevillinger til udbygning af forsorgen, det er et spørgsmål om lange ekspektancelister, det er et spørgsmål om problemer for behandlingshjemmene. Jeg må mene, at det er langt vigtigere ved denne lejlighed at understrege, at initiativer fra ministeren med hensyn til øgede bevillinger, med hensyn til at sætte fart i alle de ombygningsplaner, der ligger, er en nok så vigtige, uanset respekten for tendensen og sigtet i det foreliggende forslag. Vi må kigge på det i socialudvalget og dér have en drøftelse med ministeren om retningslinjerne for sådanne forsøg. Det må være det, der lægges op til nu, og så beder vi ministeren om at komme

[Albertsen.]

med et forslag om revision af loven ud fra de tanker, jeg her har gjort rede for. Det vil være socialdemokratiets holdning hertil.

Lis Møller: Teoretisk lyder det jo udmærket med kollektiv ledelse inden for institutionerne under børne- og ungdomsforsorg, men i praksis tror jeg, at det måske vil blive lidt vanskeligt. Det kan måske praktiseres i de små institutioner med tre medarbejdere, men i de større med fem, seks, syv eller flere medarbejdere er jeg bange for, at det vil blive svært. Jeg tror, der må være ét menneske, som har ansvaret for arbejdets udførelse. Der må være ét menneske, som forældrene, bestyrelsen og direktoratet har at holde sig til. Jeg synes, det er rigtigt, at medarbejderne drages så meget som muligt med ind i arbejdets tilrettelæggelse, i budgetlægningen, i forældresamarbejdet, at de får mere medansvar; men en kollektiv ledelse er jeg bange for meget let vil medføre, at ansvaret forflygtiges, at bolden går videre efter princippet: det er ikke mig, men min kollega, når det drejer sig om det lidt mere kedelige manuelle arbejde, som jo også skal gøres.

Det er normalt, at institutionernes ledere deltager i institutionernes bestyrelsesmøder, og jeg mener, man bør indføre, som man allerede har gjort det flere steder, at en repræsentant for personalet også deltager i disse bestyrelsesmøder. Jeg synes også, det er rigtigt, som socialministeren nu foreslår, at man ændrer bestyrelsernes sammensætning ved de forskellige institutioner, sådan at der i en bestyrelse skal sidde to forældrerepræsentanter.

Jeg vil altså ikke afvise kollektiv ledelse; jeg er kun betænkelig. Men hvor bestyrelserne og medarbejderne går ind for en kollektiv ledelse, dér synes jeg man skal give mulighed for at forsøge, og det kan jo altså allerede lade sig gøre i dag inden for daginstitutionerne, så jeg kan ikke rigtig se, at en lovændring på nuværende tidspunkt skulle være nødvendig.

Eva Ree: Der er tidligere her i folketinget givet tilsagn om en debat om børne- og ungdomsforsorgsspørgsmål, og det lovforslag, VS nu fremsætter om, at socialministeren skal give tilladelse til, at institutioner

inden for dette område, i det foreliggende tilfælde en børnehave, skal kunne ledes kollektivt, hvis der er ønske om det, må vel betragtes som en art forløber for denne debat.

Den direkte foranledning til VS-forslaget er, at man på Als, i Nordborg børnehaven, har prøvet den kollektive ledelse, og at bestyrelsen for børnehaven, efter hvad det oplyses, har insisteret på at fortsætte med denne ledelsesform. Det harmonerer imidlertid ikke med den nuværende lov om børne- og ungdomsforsorg, og forslagsstillerne ønsker derfor spørgsmålet om en kollektiv ledelsesmulighed taget op til særskilt drøftelse og godkendelse ud fra den motivering, anføres det, at børnehavens anerkendelse ellers vil bortfalde.

At der er en demokratiseringsproces i gang allerede, har socialministeren jo oplyst, og det er kun godt. Men det er vel også endnu ganske naturligt, at der er en række krav, der må opfyldes, for at en børnehaven eller en anden børneinstitution kan anerkendes. Et af disse krav er, at der er én ansvarlig leder, som jo i øvrigt aflønnes med et specielt lederhonorar.

Heroverfor har nu VS fremsat sit ønske om en kollektiv ledelse, ikke generelt, men sådan at socialministeren i de enkelte tilfælde, hvor der foreligger ansøgning, kan give tilladelse dertil. Det er jo sådan set et beskedent ønske, VS kommer med, men vi er åbenbart længere fremme, end VS mente. Selvfølgelig kan en sådan kollektiv ledelse give administrative problemer. Alligevel har vi en vis sympati for tanken og for forslaget; vi synes, der kan være meget rigtigt deri, hvis en enig bestyrelse står bag ønsket, og vi synes også, at de perspektiver, som socialministeren gav udtryk for, kan virke ret inciterende. Vi har noteret os, at foreløbig en enkelt børnehaven, børnehaven på Als, går ind for den kollektive ledelsesform; vi ved, at en række unge børnehavepædagoger har tilsvarende tanker. Til gengæld har vi også hørt, at der er børnehaver og bestyrelser, der ikke kan gå ind for en kollektiv ledelse, om end ind for øget medindflydelse for medarbejderne.

Der er derfor en hel del, der kunne tyde på, at vi igen står midt i et vadested, og der er vel næppe nogen, der i dag tør give et fyldestgørende og endeligt svar på, hvordan

[Eva Ree.]

en pædagog bør være, og hvordan en børneinstitution bør ledes. Den pædagogiske målsætning undergår forandringer i tidens løb, skifter i takt med samfundsudviklingen. Undersøgelser, der er foretaget i tidens løb, viser, at man i 1920erne især belyste børnehavens sundhedsmæssige virkning, i 1930erne var det børnehavens sociale virkning, i 1960erne den skoleforberedende, nogle vil mene den pædagogiske, virkning. Hvad man vil komme til at koncentrere sig om i 1970erne må man vel foreløbig gætte sig til. Jeg vil mene, det bliver det trivselmæssige aspekt for såvel børn som medarbejdere, og bl. a. af disse grunde har vi sympati for VS-forslaget. For øjeblikket er det jo sådan, at der fra mange sider, også fra børnehavepædagoger og børnepædagoger i det hele taget, efterlyses en tilbundsgående undersøgelse af dansk vuggestue- og børnehavevirksomhed; denne undersøgelse kan givet få betydning for det videre arbejde med de problemer, som nu er rejst, og som vi gerne vil følge.

Grethe Philip: Der opstår i disse år en lang række nye samarbejdsformer, som alle har den tendens, at man i højere grad ønsker at medinddrage personalet i et bedre samarbejde, et bedre samarbejde indbyrdes og et bedre samarbejde med lederen. Man ønsker at høre personalet i alle vigtige sager, man ønsker at give dem en medindflydelse. Jeg tror, vi derved er inde i en god udvikling, og jeg synes, vi skal glæde os over, at der fra personalets side — og det gælder ikke mindst inden for børneforborgens område — har været så mange røster fremme om, at personalet gerne ville høres, de vil gerne være med, de vil gerne være aktive i spørgsmålet om ledelsen af de forskellige institutioner.

Der er, som det blev nævnt, allerede fra socialministeriets side vist imødekommenhed over for ønskerne om at medvirke i form af et cirkulære, der er udsendt om nye medarbejderråd med betydelig medindflydelse fra personalets side. Jeg håber, at disse nye regler vil komme til at virke heldigt og efter hensigten.

Vi ser noget tilsvarende på andre områder inden for det sociale felt. Jeg tænker f. eks. på åndssvageforborg, som nu i en halv

snes år har arbejdet med noget, der for så vidt kan kaldes en vis form for kollektiv ledelse, idet man ude i de enkelte centre ikke har en enkelt person, der står i spidsen, man har 4 forskellige ledere, en overlæge, en specielt socialt kyndig, en undervisningskyndig og en inspektør, der tilsammen leder institutionen. Men jeg vil gerne stærkt understrege netop ud fra de erfaringer, man har inden for åndssvageforborg, at dér er det ganske klart afgrænset, hvilket ansvarsområde hver af de fire personer, der indgår i, om vi vil, dette kollektiv, har. Det lægger jeg stor vægt på. Jeg tror ikke, vi slipper uden om, at vi stadig har brug for at vide præcis: hvilken person sidder for dette specielle område med det endelige ansvar? Jeg tror ikke, det lader sig gøre at lægge det over på flere i et fællesskab. Det gælder ikke mindst, hvor det drejer sig om økonomiske dispositioner, hvor jeg mener, det er helt nødvendigt, at vi har en enkelt person i spidsen, som har det endelige ansvar, selv om jeg altså meget gerne ser, at der stadig foregår indbyrdes drøftelser.

Jeg forstår, at man nu i direktoratet for børneforborg arbejder med de problemer, der er rejst, og som vi drøfter her i dag, og at der i og for sig ikke er noget i selve loven, der forhindrer, at man kan gå videre ad disse veje. Under hensyn hertil og under hensyn til, at vi snart skal tage hele loven op til revision, kan jeg ikke støtte forslaget om nu at gå til en ændring. Derimod vil jeg gerne give tilsagn om, at vi, når vi til sin tid kommer frem til at skulle ændre hele loven, da vil være med til at tage en drøftelse om disse spørgsmål og så vidt muligt imødekomme ønskerne fra personalet om at være med og under en eller anden form også deltage i ledelsesfunktionerne.

Vivike: Det lovforslag, VS har fremsat, kan ikke siges at være noget overbudsforslag, for det går jo ikke ud på, at man generelt skal indføre kollektiv ledelse i børneinstitutionerne, men kun at de børneinstitutioner, der søger om at få lov til det, kan få den ordning. Der kunne måske være andre børneinstitutioner, der trængte hårdere til at få en kollektiv ledelse, nemlig dem, der ikke søger, for her må man jo regne med, at lederen har en mere autoritær indstilling. Så vidt går lovforslaget ikke, og det skal jeg

[Vivike.]

ikke bebrejdede VS; de har vel regnet med, at det første ville være helt umuligt at komme igennem med.

Vi kan fra socialistisk folkepartis side støtte forslaget, men jeg vil også gerne sige, at jeg er glad for ministerens udtalelse, idet ministeren siger, at hun mener, man kan klare det inden for den nuværende lovs rammer; når bare direktoratet får samme indstilling, så letter det måske en hel del, og vi når det, som VS gerne ville nå.

Nu siger hr. Sigsgaard i sin fremsættelse, at der er behov for andre ændringer i loven om børne- og ungdomsforsorg, og det er så sandt, som det er sagt. Der kan peges på adskillige ting, men det gjorde hr. Albertsen, og jeg skal ikke gentage ham, men jeg vil i denne forbindelse gerne spørge ministeren, om ministeren kan sige noget om, hvornår — omtrentlig i hvert tilfælde — vi får den lovede debat om børne- og ungdomsforsorgen.

Hanne Reintoft: Med socialreformen i vente må det vist være den almindelige opfattelse, ikke mindst i børne- og ungdomsforsorgskredse, at alt det meget, der skal rettes, meget snart må tages op til vurdering. Det gælder både dag- og døgninstitutionerne og tilsyns-, behandlings- og rådgivningsarbejdet. Jeg er ikke meget stemt for at blive ved at skyde det ud, jeg tror, vi må til at have en generel debat om det meget snart. Dette forslag viser netop, at problemerne presser sig på med en sådan hast, at man ikke kan blive ved med at sige: det må vente.

Megen gammel fordom trives og lever vel netop i dansk børneforsorg, måske mere end i nogen anden forsorgsgren, ved siden af en progressiv og fremadskridende retning, der erkender, at kun bedre uddannelse, forbedrede normerings- og bygningsforhold og — ganske rigtigt — udvidet demokrati og frigørelse fra gammel moralopfattelse kan føre frem til de resultater, som vi jo må sige vi ikke har nået. Vi har i hvert fald slet ikke nået dem for børne- og ungdomshjemmenes vedkommende, hvor vi vel alle må erkende, at vores behandlingsresultater er fattige.

Der er for mig ingen tvivl om, at der må og skal en strukturdebat i gang inden for børne- og ungdomsforsorgen, selv om jeg til

fulde blev klar over det ramaskrig, den udløser, da jeg selv for nogle måneder siden i et par kronikker i dagbladet Aktuelt gjorde mig til talsmand for ændringer. Børneforsorgen er jo mere end nogen anden institutionsgren bundet af gamle regler om initiativer og ledelse, først og fremmest fordi det er lagt i hænderne på private institutioner, ofte præget af forskellige religiøse retninger. Det offentlige betaler over 90 pct. af udgifterne, mens disse institutioner ved hjælp af indsamlinger, som dækker ganske få procent, har en jernhånd om ledelsen og meget stor indflydelse på det etiske og moralske livssyn, der lægges til grund for opdragelsen.

Samtidig er de fleste institutioner belempret med en forældet form for tilsyn, nemlig de allerede i dag omtalte tilsynsråd, der er en skønssom blanding af politikere og velmenende mennesker, og jeg er da meget, meget glad for, at socialministeren er inde på, at der i hvert tilfælde som en begyndelse må forældre- og medarbejderrepræsentanter ind i disse tilsynsråd. For mig at se bør de bestå af disse; det er dem, der har direkte interesse i, hvad der foregår, det andet er en helt forældet form.

Vi kan derfor absolut stille os positivt over for VS-forslaget, idet vi først og fremmest ser det som simpelt hen presset frem af en udvikling, man ikke længere kan holde tilbage.

De steder, hvor en kollektiv ledelse måtte ønskes, må det være rimeligt at gøre det muligt. Vi har andre gode eksempler end Nordborg børnehaven. Vi har en af afdelingerne på behandlingshjemmet Stutgården, hvor en kollektiv ledelse fungerer ganske udmærket.

Selvfølgelig er ikke alle problemer løst ved, at personalet trives og føler, at de er tilpasset et demokrati. Det er også meget vigtigt, især hvis man har med syge børn og unge at gøre, at de trives godt, og der findes børn og unge, der er så miljøskaadede, at de må have en næsten 100 pct.s sikkerhed for, at den institution, de kommer til, fungerer så godt som overhovedet muligt. Hvis man gennemfører en lempelse af ledelsesformerne, således at f. eks. kollektiv ledelse kan gennemføres, mener jeg derfor, man må have øjnene meget opmærksomt rettet på, at det ikke ender i misforstået demokratisme, men virkelig bliver en ledelsesform,

[Hanne Reintoft.]

der er effektiv. Når jeg tror, man kan forholde sig positivt til den, er det, fordi vi ikke har gode erfaringer med den gammeldags, autoritære ledelsesform. Som sagt har de unge krav på, at der er en kontrol med, at det er noget, der lykkes, og ikke noget, der bliver til mere eller mindre løse eksperimenter.

Selv om jeg godt kan forstå hr. Vivikes argument om, at det var blevet afvist, kunne jeg have ønsket en lidt mere omfattende debat, at man havde gjort sig den ulejlighed at kulegrave hele børneforsorgens meget forældede struktur og så selvstændigt eller i forbindelse med diskussionen om socialreformen var kommet med et mere gennemgribende forslag til ændringer. Som nævnt er hele opbygningen af børneforsorgen dårlig og forældet. De private foreningers virksomhed er efter min mening meget skadelig. Tilsynsrådene fungerer ikke, og forældres og personalets indflydelse på tilrettelæggelse af både institutionens målsætning og dens daglige liv er faktisk lig nul.

Det vil nogle steder være et fremskridt at skabe kollektive ledelsesformer, men lige så vigtigt er det virkelig at skabe muligheder for, at forældrene og de store personaleorganisationer har gennemført medindflydelse såvel på den længere målsætning som på det daglige liv. Forældrene er inden for visse grupper fuldstændig prisgivet. Hvis man har opdragelsesvanskeligheder med et barn, kan man se det anbragt i et miljø og på en institution, hvor der trives fuldstændig andre etiske og moralske normer end dem, man ønsker at opdrage sit barn efter, og man har ikke nogen som helst mulighed for at modvirke det, hverken gennem en organisation eller gennem de folkevalgte tilsyn, der burde være. Det er meget dybtgående og vanskelige problemer, og der må arbejdes nøje sammen med de forældreforeninger, der består, og personaleforbundene.

Der henvises i bemærkningerne til det meget vanskelige spørgsmål om lederhonorarets fordeling. Jeg kender den principielle sag og ved, at man arbejder meget positivt i børneforsorgens personaleforbund for at løse problemet, således at også honorarerne måske kunne blive kollektive. Jeg har i og for sig ikke noget imod det, men vil alligevel opfordre til meget stor forsigtighed, fordi

børneforsorgens personale er så ualmindelig dårligt lønnet, i 3. og 7. lønklasse efter den gamle tjenestemandsløve. De har meget svære lønforhandlinger, hvor de meget tit presses ned med henvisning til deres manglende eller kortvarige uddannelse, og jeg er meget nervøs for, at man eventuelt gør mulighederne for lønforhandling og avance-muligheder ringere. En sådan idé om at dele lønnen kan bruges af staten, der jo ikke undser sig for at anvende arbejdsgivermetoder til at presse de i forvejen meget dårligt lønnede lederstillinger nedad. Midt i alle demokratiske visioner er lønkamp jo noget meget kontant, navnlig i et ikke særlig demokratisk samfund, og det at få forbedret lønforholdene for børneforsorgens medarbejdere er nok noget af det helt grundlæggende nødvendige, hvis vi vil have en god og demokratisk børneforsorg, fordi det er meget, meget vigtigt, at vi skaber tilgang til børneforsorgen af så højt kvalificerede mennesker som overhovedet muligt.

Som sagt, vi kan støtte forslaget varmt. Vi ville godt have været lidt dybere i problemerne og ville godt have haft en lidt mere tilbunds-gående debat, der skuede lidt længere frem.

Ordføreren for forslagsstillerne (Sigs-gaard): Hvad de sidste bemærkninger om lønninger angår, er jeg ganske enig. Nu er det altså ikke det, der er stillet forslag om, så det skal jeg ikke gå mere ind på.

I øvrigt har jeg vel grund til at sige tak for modtagelsen af dette lille forslag. Der var megen velvilje hos praktisk talt alle, hos vistnok alle ordførerne og hos ministeren. Jeg står blot stadig væk lidt usikker over for, om man nu også vil gå til biddet, altså om man vil gennemføre forslaget eller det skal blive ved den verbale velvilje, som det desværre for tit sker.

Det er helt rigtigt, som fru Eva Ree sagde, at dette er et beskedent forslag. Flere andre har været inde på det, sidst fru Hanne Reintoft. Det er et meget beskedent forslag. Der er ikke tale om nogen tilbunds-gående revision på nogen måde, og jeg er enig med hr. Albertsen i, som jeg også har gjort opmærksom på det i min fremsættelse, at mange ting i denne lov burde tages op. Men på det lille punkt, vi her har stillet forslag om, er loven altså utidssvarende. Det

[Sigsgaard.]

har vi set i praksis. Der er kommet henvendelser ikke bare fra den børnehave, der er nævnt i fremsættelsen, men også fra andre institutioner, der har ønsket at arbejde med andre og nye ledelsesformer. De har stødt panden imod en mur, og det synes jeg ikke vi kan være tjent med. Vi har altså set, at loven på dette punkt hæmmer nydannelser og eksperimenter, og det mener jeg ikke kan være lovgivningens opgave. Når vi bruger så få midler, så lidt energi på at gennemføre eksperimenter på dette som på andre områder, forsøg med nye arbejdsformer osv., så er der netop brug for det initiativ, der kan komme udefra til at arbejde med nye ting, og derfor synes jeg, når man mærker disse ønsker, og når man opdager, at loven på et enkelt punkt stiller sig hindrende i vejen, at så må man lave loven om.

Jeg kan ikke forstå, at man skal møde argumentet igen og igen, at nu må vi vente på en samlet revision. Hvad er der i vejen for, at man laver en lille ændring nu? Hvis alle er så velvillige i praksis, som de var i ord heroppefra, så kan sagen klares på et lille udvalgs møde eller måske to, så er den sag hjemme, så kan bestemmelsen gennemføres, og så kom vi dog det lille skridt videre.

Flere har været inde på, sidst fru Hanne Reintoft, at forslaget måske ikke var vidtgående nok. Jeg tror, fru Hanne Reintoft var den eneste, der sagde det, men hr. Vivike sagde, at det var jo et beskedent forslag, og det er et beskedent forslag. Når vi fra VS kommer med vidtrækkende forslag — og det mener jeg tit der kan være anledning til — så får vi bebrejdelser i retning af, at de er for vidtgående, det er der slet ingen chance for at få gennemført; derfor kan der nu alligevel godt være grund til at fremsætte sådanne forslag. Men på visse punkter kan der også være grund til at komme med småændringer, hvis man har en fornemmelse af, at disse småændringer kan åbne for en udvikling, der vil gå i den rigtige retning, hvad dette forslag angår i en demokratiserende retning. Det er ideen i forslaget. Det angiver på ingen måde det mål, som vi mener skal nås, men det løser op på et punkt, hvilket vil betyde, at der kan komme forsøg og eksperimenter i gang,

og det kan lede hen til vidererækkende nydannelser.

Man taler så meget, især fra de nuværende regeringspartier, om, at vi skal have liberalisme, og staten må ikke gå og blande sig i alt muligt. I praksis handler de mange gange stik imod det, de siger, på det punkt. Her har vi altså et område, hvor staten går og blander sig. Rundt omkring i landet er der institutioner, hvor man ønsker at arbejde med nye ledelsesformer, hvor man ikke ønsker, at en enkelt person skal være ansvarlig, og hvor det arbejde, man har indledt, faktisk går udmærket, og så kommer staten og siger: det må I ikke, for det står her i vores lov, at sådan må man ikke gøre. Ydermere siger man: vi vil ikke lave loven om, vi venter på en revision senere. Jeg kalder det for en utidig statsindblanding.

Fru Lis Møller og fru Grethe Philip var vel de eneste af ordførerne, der mente, at egentlig kollektiv ledelse ikke kan og ikke bør praktiseres, idet de sagde, at én må være ansvarlig. Det er i hvert fald, skal jeg pege på, i modstrid med de erfaringer, som Nordborg børnehaven, som jeg har henvist til, har gjort. Der er — det er sagt i min fremsættelse — erfaringerne, at personalet er blevet mere engageret og mere aktivt, efter at man er begyndt at arbejde med kollektiv ledelse, og at det også har medført et nærmere forældresamarbejde. Disse erfaringer svarer altså ikke til fru Lis Møllers bekymring for, at alle ligesom regner med, at de andre gør det grovere arbejde, at man ligesom skubber ansvaret fra sig; tværtimod peger man på den positive erfaring, at alle føler et ansvar, hvor de måske før har følt det i mindre grad. Alle er blevet mere engagerede, mere aktive.

Fru Hanne Reintoft gjorde en rigtig bemærkning om, at det ikke er nok at tænke på personalet i denne forbindelse. Det er grunden til, at forslaget er formet såpas bredt, at der ikke er peget på nogen bestemt kollektiv ledelsesform; der kan udmærket tænkes ledelsesformer, hvor også andre end personalet er inddraget i ledelsen.

Ministeren gjorde i sine bemærkninger opmærksom på, meget udførligt, hvor mange skridt der faktisk er taget henimod en demokratisering, og pegede i den forbindelse på medarbejderrådene ved børnehjem-

[Sigsgaard.]

mene. Det synes jeg også er et positivt skridt, selvfølgelig. Men det skal bare ikke forveksles med en kollektiv ledelse. Det, at medarbejderne er organiseret i råd, hvor de kan tage stilling til visse problemer og har en vis indflydelse, er ikke kollektiv ledelse — selv om det altså i høj grad er et frem-skridt.

Ministeren gjorde den bemærkning, at der ikke i loven er nogen hindring for kollektiv ledelse. Men hun tilføjede, at der dog udadtil kræves én ansvarlig leder. Ja men det er jo netop hindringen for en kollektiv ledelse, for en egentlig kollektiv ledelse, at man står fast på dette krav. Det er altså ikke helt rigtigt, når ministeren siger, at der faktisk ingen vanskeligheder er i dag. Det viser den konkrete Nordborgsag, og i den artikel i bladet Kommunen, hvor Nordborgsagen er omtalt, nævnes det jo, at der fra en række andre institutioner har været ønske om kollektive ledelsesformer, men at de uden sværds slag har bøjet sig for loven, for det mente de man måtte gøre.

Nu siger ministeren, at der efter hendes opfattelse ikke er anledning til nu at ændre loven, og hun henviser til den senere revision, der skal komme, og til den udvikling, der er i gang osv. Men jeg vil gerne stille ministeren et modspørgsmål: hvad taler egentlig imod at ændre loven på dette lille punkt nu? Det hørte vi ingenting om. Er der noget som helst argument af nogen vægt, der kan fremføres imod denne lille bitte lovændring? Det har vi ikke hørt noget om.

Jeg synes altså i høj grad, der er anledning til at foretage lovændringen. Når vi har situationen med Nordborg børnehaven, der insisterer på at fortsætte med sin kollektive ledelse og ikke vil have én ansvarlig leder, som loven foreskriver, så kommer direktoratet og truer med, som de skal efter loven, at fratage denne institution dens tilskud. Det er det samme som at true med at likvidere institutionen, for den kan antagelig ikke leve videre uden tilskud. Jeg synes, der i høj

grad er behov for en ændring, når situationen i den grad er stillet på spidsen.

Man kan måske mene, som flere har været inde på, at det er for tidligt radikalt at ændre reglerne om institutionsledelse. Det er også min opfattelse, at det er for tidligt at ændre dem generelt, eller rettere sagt, det er umuligt at få dem ændret generelt på nuværende tidspunkt. Jeg tror ikke, der går så lang tid, før vi kan komme væsentligt længere skridt videre end det lille skridt, vi har foreslået her i dag.

Derimod er det ikke for tidligt at lave en forsøgsordning, og det er egentlig det, vi har stillet forslag om. Vores forslag går i al beskedenhed på, at når en børneinstitution ønsker at arbejde med kollektive ledelsesformer, så kan de henvende sig til ministeren, og så kan ministeren give dem lov til det. Ministeren får lov til at give dem lov til det. Det er en bemyndigelse, der i kraft af denne bestemmelse gives ministeren, hvis ellers den vedtages. Det er faktisk det, der er tale om; det er ikke nogen pligt, der pålægges ministeren, men ministeren får en mulighed for at gå uden om den mur, som i dag stiller sig hindrende i vejen for eksperimenter med disse nye ledelsesformer. Og man kan jo undre sig lidt over, at man ikke simpelt hen siger: ja, det er i orden, vi vil gerne have den mulighed. Men det kan det jo være man siger, når man nu har snakket lidt om sagerne i udvalget. Jeg må i hvert fald stærkt henstille, at man nu gennemfører denne lille ændring; og at man så får de forsøgsordninger i gang rundt omkring, som kan være et godt grundlag for den større revision, der skal komme om et år eller to.

Må jeg til sidst pege på, at for ganske nylig holdt nordisk kulturkommission, som er et organ under de nordiske regeringer, en konference i Stockholm om børns trivselsproblemer og andet, og i et referat bragt i Forbrugsforeningens blad for april i år hedder det, at samlet mener kommissionen om miljø- og samfundsplanlægningen, at allerede eksisterende børneinstitutioner bør indføre en styreform, hvor børn og personel

[Sigsgaard.]

bestemmer i fællesskab. Det er altså en konference indkaldt af et fællesnordisk regeringsorgan, der i enighed har fundet frem til dette. Vores lille forslag ligger fuldstændig i tråd med det. Der kommer en rapport fra denne konference i løbet af kort tid, og jeg anbefaler, at man kigger grundigt på den rapport, og at man så gør alvor af det, som en sådan konference under den nordiske kulturkommission her har fundet frem til. Man kan gøre alvor af det på dette lille punkt ved at gennemføre VS' forslag i denne samling. Det er for lille til at sylte og gemme til næste samling.

Socialministeren (Nathalie Lind): Jeg skal blot i anledning af ordføreren for forslagstillernes direkte spørgsmål til mig om, hvad der taler imod at ændre loven nu, gentage, hvad jeg sagde i mit første indlæg, at jeg mener, at den nuværende lovgivning er sådan, at der skulle være hjemmel til at foretage eksperimenter, og det er begrundelsen for ikke at komme med en lovændring nu.

I øvrigt skal jeg ikke gå ind i diskussionen om den konkrete sag, den kender vi ikke i ministeriet, men gentage, at principielt skulle der være mulighed for at foretage de forsøg, man måtte ønske. Jeg vil i øvrigt sige, når der taltes om forældreindflydelse, at et cirkulære om forældreindflydelse er underskrevet og meget snart vil blive sendt ud. Her tænker jeg på daginstitutionerne.

Ordføreren for forslagstillerne (Sigsgaard): Jeg var glad for ministerens sidste bemærkninger, hvis jeg vel at mærke tør forstå dem sådan, at der, sådan som loven er udformet i dag, ikke er noget til hinder for, at ministeren kan godkende, at institutioner, der ønsker det, kan arbejde med kollektiv ledelse, forstæet sådan, at de ikke har én ansvarlig person, men at et kollektiv i fællesskab er ansvarligt for børneinstitutionens ledelse. Hvis det er rigtigt forstæet, så erkender jeg, at så kan forsøgene køre, også uden at dette lille forslag vedtages, og så er sagen i og for sig i orden.

Hvis det nu viser sig, når ministeren får meddelelse fra direktoratet om f. eks. Nordborgsagen, og hvad der ellers måtte ligge, at dette ikke holder stik, at man ikke kan komme uden om bestemmelsen om én an-

svarlig leder, så må jeg vel til gengæld have lov til at forvente eller i hvert fald håbe på, at man så vil overveje det lille forslag, vi her har fremsat. Det væsentlige for mig er selvfølgelig ikke at få et forslag vedtaget — selv om det er en sjælden begivenhed for VS — det væsentlige er at få forholdet, som forslaget drejer sig om, rettet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling.

vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til folketingsbeslutning om ophævelse af bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om indførsel af husdyr og rå produkter af disse m. m. [af Aksel Larsen].

Valgt blev: *Juul-Madsen, Mads Eg Damgaard, Gerda Møller, Niels Ravn, Niels Jørgen Nielsen, Søren Jensen, Kofoed, Erik Hansen (Ålborg amt), Amtoft, Rigmor Christensen, Orla Pedersen, Albertsen, Poul Dalsager, Lysholt Hansen, Buchart Petersen, Chr. Thomsen og Aksel Larsen.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående: Forslag til lov om ophævelse af lov om arbejdsretten [af Hanne Reintoft]

og

forslag til folketingsbeslutning om forberedelse af en revision af lov om mægling i arbejdsstridigheder [af Erling Dinesen m. fl.].

Valgt blev: *Asger Jensen, Gerda Møller, Henry Møller, Simonsen, Jens Frandsen, Niels Andersen, Robert Christensen, Erik Hansen (Ålborg amt), Martin Pedersen, Valbak, Erling Dinesen, Anker Jørgensen, Risgaard Knudsen, Evald Kristensen, Helge Nielsen, Bertel Pedersen og Krog Hansen.*

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget Hanne Reintoft har meddelt mig, at hun ønsker at stille følgende forespørgsel til statsministeren:

„Vil statsministeren redegøre for de udtalelser, han har fremsat i Washington om, at regeringens holdning til indkaldelse af en europæisk sikkerhedskonference er blevet ændret?“

Medlem af folketinget Kjær Rasmussen har meddelt mig, at han ønsker til undervisningsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren yde økonomisk støtte til organisationen Danske Gymnasieelevers Sammenslutning, således at denne bliver sat i stand til at opfylde de krav, der stilles til en forhandlingsberettiget organisation?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 17. april, kl. 11 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål om fremme af forespørgsel til statsministeren af Hanne Reintoft.*

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om udbygningen af Odense universitetscenter.

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om udskydelse af revisionen af lov om bekæmpelse af kønssygdomme.

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om mæghedsråd.

5) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om erstatning for tab som følge af ringbakteriose i kartofler.

6) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning vedrørende følgende af den internationale arbejdskonference i Genève vedtagne

konventioner: Konvention nr. 32 om beskyttelsesforanstaltninger mod ulykkestilfælde, for så vidt angår arbejdere, der er beskæftiget med lastning og losning af skibe (vedtaget 1932), Konvention nr. 119 om sikring af maskineri (vedtaget 1963) og Konvention nr. 120 om hygiejne i handels- og kontorvirksomheder (vedtaget 1964).

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om udsendelse af frivillige til udviklingslandene.

8) *Første behandling af:*

Forslag til lov om værnepligtens opfyldelse ved bistandsarbejde i udviklingslande.

9) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring af lov for Færøerne om invalidepension m. v. (Ændring af fradragsreglerne m. v.),

forslag til lov om ændring af lov for Færøerne om folkepension. (Ændring af fradragsregler m. v.),

forslag til lov om ændring af lov for Færøerne om offentlig forsorg. (Om hjælp til enlige forsørgere, til handicappede børn i hjemmet og om hjemmehjælp),

forslag til lov om ændring af lov for Færøerne om børnebidrag til enlige forsørgere m. v. (Om ændring af administrationen og udvidet adgang til børnebidrag)

og
forslag til lov om ændring af lov for Færøerne om børneforsorg. (Om dagplejeforbidling, ændrede refusionsregler m. v.).

10) *Valg af 1 medlem til værnepligtsnævnet (i stedet for fhv. folketingsmand Dupont).*

Mødet hævet kl. 14.30.